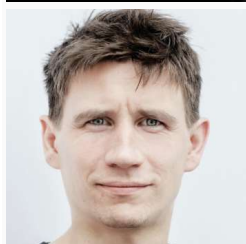

Eminente digte af Thomas Boberg om vores allesammens “farmand”

Foto: Lars Gundersen

Rasmus Lund Nielsen 12.02.2023

DIGTSAMLING // ANMELDELSE – Det er længe siden, at patriarkatet blev dømt til døden, og lige siden har man famlet efter, hvad far så er, nu hvor han ikke længere er familiens overhoved og autoritet. Rasmus Lund Nielsen har læst Thomas Bobergs nye værk om far-forestillinger og kampen mod dem.

DIGTSAMLING: 69 DÆMONER

Forfatter: Thomas Boberg

Forlag: Gyldendal, 2022.

Udtrykket *Krigsfar* står et sted i Thomas Bobergs fandenivoldske og poetisk overlegne digtsamling *69 dæmoner*, og straks tænker sådan en småbørnsfar, som jeg er, på børnesangen “Bro, Bro Brille” og på teksten “far, far, krigsmand, døden skal du lide.”

Derfor slår jeg sangen op og læser, at jeg i alle de år har sunget forkert. Det er jo “fare, fare, krigsmand,” der skal lide døden. Sangen har ikke spor med far at gøre. Er jeg virkelig den eneste, der har fået det helt galt i halsen? – det kan jeg da ikke være.

Men måske siger misforståelsen netop noget om, hvor fastgroet forestillingen om far er. Fra børnesange til poesi, fra børneopdragelse til bestyrelseslokaler. Siden generation blomsterbørn løb åbne døre ind og dømte patriarken til døden, har man famlet efter, hvad far så er, nu hvor han ikke længere er familiens

overhoved og autoritet. Han er for længe siden kastet i gryden, men han er ikke død. Eller som Boberg skriver et sted:

“Despotens ansigt

dukker op overalt

Krigsfar

er slet ikke død

Krigsfar

buldrer uden ophør”

Far svømmer rundt dernede i gryden, og med jævne mellemrum ser han op over kanten. De sidste mange år, har vi læst om fædre, der kompenserer for det, de har mistet, med hjælp fra en forældet forestilling om, hvad en far er.

Ofte har man i litteraturen taget den gamle *patriark* frem – og meget ofte i en pervers, magtfuldkommen, voldelig udgave, der minder om noget fra svundne tider, der aldrig har eksisteret. Eller også har far drømt sig væk fra familien i kreativ og grænseløs selvudfoldelse. Og måske er det ikke kun i litteratur, det sker. Det er blandt andet det, Boberg skriver om.

Fars bluf

Boberg skriver, som han plejer, på én gang voldsomt og vildt og ekspressivt, også om sin helt egen historie. Det samme gjorde han i samlingen *Forberedelse til livet* fra 2021, men i denne digtsamling er det anderledes centreret omkring far.

Digtene pendler mellem det høje og lave, det personlige og fælles. Nogle steder får digteren lov at tale frit fra leveren, andre steder tager far ordet fra ham. Man ser det i digtet “Farvel far”. Titlen er en personlig henvendelse, en form for afsked med digterens egen far, men man lærer hurtigt, far ikke kun er far, far er noget mere:

“En dag satte jeg mig ned

og skrev et digt

og straks blev jeg en del

af dit stof

du myternes store djævlefar

Hvad er det jeg prøver at sige?

At vi selv er et mysterium

At vi bliver til på forskellige måder

At vores herkomst er en fortælling

vi digter videre på

At der ikke er nogen formel

for poesiens ild.”

Denne formel for poesi, Bobergs “store Djævlefar” kommer med, den skaber ikke, men puster tværtimod poesiens ild ud. Den tager sproget fra digteren.

Man ser det i digtet “Devilsplaining”. Her er det ikke digteren, men djævlén, der digter og bilder én ind, at ens “historie er alt”. Men her tager digteren til genmæle. Det er nemlig hans samling. Han skriver et andet sted, at “uden mig ingen ham”. Eller ét til sted, hvor der står, at selvom far er død, står han ligefrem og praler med sin “indbildske magt”. Og netop fordi han digter det, afslører han fars bluf.

Foto: Thomas Boberg

Frigørelse af myters greb

Historien sidder i digteren, og den skal uddrives. Den store djævlefar bilder ham ind, hans historie er alt, og man forstår godt, den sidder særligt godt fast i digteren. Som 13-årig fandt han ud af, hans far slet ikke var hans rigtige far. Det førte til et brud med stedfaderen og en længsel efter at finde sin biologiske far, som var kunstmaleren Jørgen Boberg. Der står et sted: “Men far var slet ikke en borg så fast. Far var slet ikke far”. Faren var derimod en ødelægger, som skubbede søster ind i væggen og ødelagde mor, og som “syede mundkurv på hver af os”:

“og en morgen mange år senere

brændte jeg mundkurven væk

med alkoholens flamme

Hvad sker der far? sagde min søn.

Det var sådan det var”

Og i disse linier i et fadervor-lignende afsnit:

“Kære far

du som ville

Kære satan

du som mente

at man må være rede til

at spadserere

over sine børns lig

for kunsten

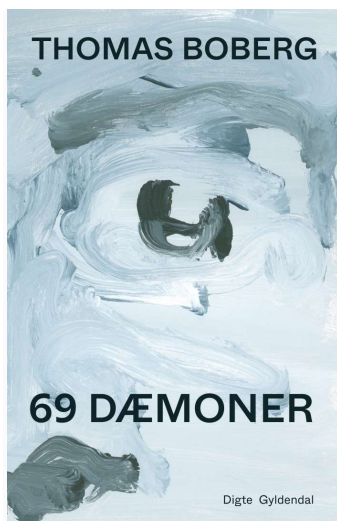
Kære dig

som forlod os

for at forlade os en gang til”

Far-historien sidder i overalt i kulturen, i åbenbart opdigtede “Bro, Bro, Brille”-børnesange og i dig og mig. Og jeg elsker, at digtene hele tiden insisterer på at løfte sig væk fra den personlige historie ved at ville noget andet og mere.

Boberg har skrevet en række kritikerroste digte, en roman, en serie af rejse-essays og en samling med vandrehistorier. De er alle båret af uro, udlængsel og rodløshed. De er blandt andet drevet af forestillingen om, hvad det vil sige at være en *rigtig* digter. Men den fortælling forsøger han nu konsekvent at uddrive. “Hvad jeg dengang levede som det største privilegium, ser jeg i dag som en plage”. Han uddriver Djævelen, der fortæller “myten om eneren”, som vil “skide på” mennesker, rejse “ad helvede til” og spadserere over børns lig for kunsten.

Udløser poetisk ild

Digtsamlingens omslag er af kunstneren Christian Lemmerz, og den forestiller et par øjne i Lemmerz' mudrede, lidt urovækkende streger. Øjnene ser sørgmodige ud, og uddrivelsen er vild, men også melankolsk.

Digtene er sat op sådan, at der først kommer et længere far-digt, der hver især bærer en titel, og hvis form er løs, sproget fabulerende og vildt. Efter hvert far-digt følger små og mere stringente, titelløse digte som for eksempel:

“Netop nu
er blikket
et fnug
i vinden”

Man mærker tydeligt, at hvert forsøg på en far-uddrivelse tænder poesiens ild. Der tændes en anden form for frihed end den, far bilder sønnen ind, han repræsenterer.

Boberg formår i sine digte at skrive noget frem, der føles rigtigt, men hvad dét er, er vanskeligt at sætte ord på. Når digtene er gode (og det er de allesammen), sidder man og læser med, har helt tjek på, hvad det alt sammen handler om, men i det øjeblik man lægger bogen fra sig, har man kun kradset lidt i overfladen. Det er måske let at se, at den patriarkalske faderfigur for længe siden er død, men at han alligevel lever videre i en pervers, magtfuldkommen og voldelig udgave. Og at ingen af os aner, hvad vi skal sætte i stedet?

Måske skal vi starte med at uddrive de forestillinger om far, som vi tror findes, men som aldrig har eksisteret. Som fx linjen “far, far, krigsmand”.

faderrolle

Rasmus Lund Nielsen

Født i 1989 og cand.mag. i dansk og litteraturhistorie ved Aarhus Universitet. Siden alt fra forlagsredaktør til barista. Forkærlighed for det skæve, eksentriske og ekstatiske.